

מילואים

הַלְבָזָת לִוְלָב סִימָן תְּרָמָה

המשך מעמוד קדט

[משנ"ב ס"ק ייח] נסדק⁽³³⁾ וככ' קייש להחמיר אפלו בנסדק מצד אחד⁽³⁴⁾.

(33) כוה ז"ה:
בטעם הפסול של ארוג שנסדק נחלקו הפסוקים, דעת הלברש (ס"ה, הביאו החיה אדם כלל קנא סיג) שהוא פסל של יהודה, ובנשמה אדם (שם ס"ק ב) כתוב שלא מצא בשם פוטק טעם זה. דעת השוע הרב (ס"יד) והעריך השלוחן (ס"טו) והדריכי משה (אות ד) בשם הרין, שהוא פסל של ליקיחה תמה. [הביבה] לhalb (ס"יב ד"ה ש"נו) הביא שחרן סובר שהוא מושם 'הריר' והוא היחיד בזה.

(34) ואם ניכר שהסתוק באתרוג הוא מתחילה ברייתו, כתוב החיים וברכה (אות קצ) שכבה, וכן דעת הגורייש אלישיב (תורת ד' מינימס סי' ב הע' יב).

ביה"ל ד"ה וש מי שאומו

צורך להחמיר גם לענין חעמו⁽³⁵⁾ מפי לא בכל-שאהו⁽³⁶⁾.
(35) ומ"מ הורה הגורייש אלישיב (תורת ד' מינימס סי' כ ס"ה והע' ח) שכין שפסול נסדק תלוי באשל רברבי, לפיכך יש להחמיר ריק במקומות שנחשה כל הדעות חותם היהינו מקום שמותחיל השפוג, אבל במקומות גוברו של ארוג לנו שמותחיל השפוג, דעת כמו בכל האתרוג. [וראה במשנ"ב לעיל (ס"ק יא) בדעת החוז"א מה שהיקל לענין חסר בשיעור החותם].

(36) בדעת החוז"א (או"ח סי' קמו ס"ק ה ד"ה כתוב במ"ב) שמתהבר שבנות הגר"א היא שודקה בשטעם הפסול הוא משומן קלקל מראה מתיירם בחותמו יותר, שאף שבשאר האתרוג פוטל ורק ברובו אף על פי כן בחותמו פוטל במשהו, אבל נסדק שאין טסול משומן קלקל מראויה אלא משומן קלקל עצם האתרוג וכאליו הוא חסר, אין הכרה להחמיר בחותמו, וממי לא היהין כן גם לטורבים שפטולו ברובו.

פנימי, כתוב בשירת שבת הלווי (חו"ח סי' קב אה' ג, תורה ד' מינימס - תשובה הרובנית) שפשות שחיל מלבנים שאינו חרדי זוע לא נחbab היסטור, מושם שחיל זווע הוא ממש חרדי הוזע [וכיסמין טרופות בריאה שציריך לנקב לבת הדסמנונת שעומדי הריאתך], מאיר, הגורייש אלישיב (תורת ד' מינימס סי' ייח הע' ב) נשאר בספק בדין זה.

[משנ"ב ס"ק טו]
הקלפה העבה מצד זה לצד זה⁽²⁹⁾ שלא באנדר חרוי הצעע⁽³⁰⁾.
(29) ודעת החוז"א (או"ח סי' קמו ס"ק ד ד"ה ולדעת בה"ג) שرك אם הנקב עובר דרך חרדי הוזע וווצע לצד השני נשחט לנקב מפולש, אבל אם הנקב לא נכנס לחדרי הוזע אף שעובר מצד לצד הרי זה כשר.

(30) ואם ניקב רק בפיטם כוה ז"ה, וראה ספר תורה ד' מינימס (שותות סי' כה ס"א) שכבת שאם הנקב בחלק הבולט מעל המשוחה הסמור לגומה, חרוי זה כשר, משום שאינו שונה מאתרגו שאין לו כל פיטם שכבר, כמו שכבת המשנ"ב להלן (ס"ק ל) שדעת המוג"א שאם נשאר כל שהוא מן העץ מלעלת מהאתרג אין להחמיר בו. [אכן, לפי מה שכבת המשנ"ב להלן (ס"ק לא) שאם חסר מקצת מן העץ אם הוא יכול טוב שייחדר ליקח אחר, כי יש מהמיריים גם בו, אם כן גם בנקב בפיטם בחלק הבולט מעל המשוחה הסמור לגומה, ראוי להדר ליקח אחר].

[משנ"ב ס"ק טו]
যিচל להרצעיש דבר זה במשמעות הידר⁽³¹⁾.
(31) ואף שציריך לכל חרדי הוזע היו קיימים, ואם נימק אפילו כל שהוא מהחרדי הוזע פוטל, וזה קשה לדעת על ייד מישוש מבוחוץ, ראה בספר בית השואבה (דברים הפסולים האתרגו סי' ז) מה שכבת בו.

[משנ"ב ס"ק יג]
ויש להחמיר ברכר זה במקומות שאפסנש⁽³²⁾.
(32) ולענין אתרוג החיל בתוכו מלחמת זקנה, הובא בשם החוז"א (שונה הלבות סי' ג) מכתב שכבת האתרוגים החלולים בתוכם מלחמת זקנה, קרוב הדבר שאינו בכלל המומין הפסולים באתרוג, ואין זה בכלל ריאה שנשפכה בקייתן.

הַלְכֹות לְלֵב סִימָן תְּרָמָה

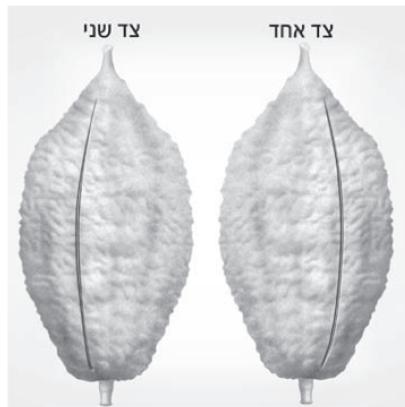
ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק יט]

ונפלור נבדק משני צדדיו על-פנוי כל ארכוי⁽³⁷⁾ ונשפיר מכל צד ממשרו למלחה ומשרו למתה⁽³⁸⁾.

: כוה ⁽³⁷⁾

: כוה ⁽³⁸⁾

[משנ"ב ס"ק כג]

אֲפָלוּ בְּתַחְטָמוֹ גַּם־בָּן דָּקָא קַשְׁגָּדָק שֶׁ רֹב קְלָפָתוֹ⁽⁴²⁾.
42) ולדעת היש מי שאומר, כתוב החזו"א (או"ח סי' קמ"ס ס"ק ה ד"ה
כתב בבי' ב בעה"ל) שהחותמו אין שיור לעומק הסדק, וכל חיטון
בחותומו פסול אפילו ממשו.

[ביה"ל ד"ה ויש מחמירות]

לְקַשְׁגָּדָק יְפָסָל, וְקָרָא עַל־קְלָפָנִים גַּפְעָק רַבוֹ שֶׁ אַתְּרוֹז⁽⁴³⁾.
43) דעת החזו"א (או"ח סי' קמ"ס ס"ק ג ד"ה וועת) שאין ראוי
להחמיר, משום שישנן שיתכן שכשנתהיר על מעלה ולמטה לכל הדעות
אין מקום לפסול, כמו שבנדקה הרגורת והשתtier כל שהוא
למעלה ולמטה דירין שהבהמה כשרה. והוסיף, שיתכן שכוננות
הרמ"א שנדק רבו היינו רוב עבוי.

[שעה"צ ס"ק כו]

מְלֵל קָקָם לְדִיאָ צְרוּךְ לְזַקְטָן קְדֻשָּׁת הַר⁽⁴⁴⁾.
44) שהקלפה הריקה תבהה היא בכלל חיטון, וגם נחרס ממנה
משחו נחשב האתרוג. ועת החזו"א (או"ח סי' קמ"ס ס"ק א ד"ה
ובמי' ב) שאוך והרץ מורה להרא"ש שהקלפה הריקה העבה בחשת
עדין לעור, ורק החלק הלבן הוא בשור האתרוג, ואין חסר פסול
אלל בבשר הלבן. וראה מה שכתבנו ביה"ל לעיל (סיב ד"ה ואם).

[משנ"ב ס"ק כו]

הָאָמַשְׂנָה בְּמַרְאַתָּה מִפְרָאָה קְאַתְּרוֹזָג⁽⁴⁵⁾ וְכָרִי, קַשְׁגָּדָק דָּמָה קָקָם
הַקְּלָפָה לְשָׁאָר אַתְּרוֹזָג⁽⁴⁶⁾ וְכָרִי, דָקָא קַשְׁגָּדָק שֶׁאָמַשְׂנָה קָקָם קְלָפָה
לְמַרְאַתָּה יְפָסָל, כְּגַן שְׁחוֹר וְלִבְנָן⁽⁴⁷⁾ וְכָרִי, וּבְשָׁעַת קְדֻקָּה יְשִׁלְסָמָךְ עַל
.⁽⁴⁸⁾

45) ואם נשתנה מראה האתרוג על ידי מישוש הידים, ראה מה
שכתבנו להלן (ס"ק מט).

המשך במילואים עמוד 80

[משנ"ב ס"ק כ]

דִּישָׁ מַחְמִירִין בְּבָבוֹ⁽³⁹⁾, וְהַיָּנוּ אֲפָלוּ מִצֶּד אַחֲרָד⁽⁴⁰⁾.

46) ואף אם הרוב איינו בריציפות במקרים אחד, דעת הגראי"ש אלישיב
תוורת ד מינימ פ"כ סי' י) שלדייה זו מסתבר שפסול.

47) דעת החזו"א (או"ח סי' קמ"ס ס"ק ג ו ס"ק ח) שאין להחמיר
בנדדק הרבה. אכן, אם שנדק סדק עגול ממטבע, כתוב החזו"א (שם
ד"ה ואם שנדק דק) שיתכן שנחשב לחסר, אבל דוקא אם הגיע
הסדק עד חורי הורע.

מילואים

הלבות לולב סימן תרמח

המשך מעמוד 232

כלפי חותמו. מקום השיפורע נקרא חותמו, ובראש החותם ירצא הפיטם שהוא עץ הבולט כזר, ומעל הפיטם יש כען שורנה 'שונתא'. ואט ניטל הפיטם לגמרי וחור והיבורו על ידי מחת, כתוב בשורת שבות יעקב (שם), הביאו הקרכן בתנאל סוכה פיג' סי' טז אות ז שפסל [זאת שלעתה הרין פסל]. וلهלבה הטיק היביל שם שכבר. וראה מוה שכתבנו שם בדעת החוויה.

[משנ"ב ס'ק ל]

דָּקְרֵי לְהַקְּחַסְיוֹן (55) וכוי, **דָּגְנֶלְקָעֵן אֲרָף מִהַּשְׁפְּקָעָע בְּתוֹךְ קָאָתָרָגְן** **וְגַנְעַשְׂה שֵׁם קָמְוֹגְמָאָה**, ו**וְלִפְקָעֵקְסְּטְּלִיְוֹן** (56) וכוי, **וְאַם גַּשְׁאָר מִן קָעֵן** **לְמַעְלָה קָנְקָאָתָרָגְן קָלְשָׁהוֹאָה** (56).

(53) אמנם, רקמן (ס"י תרומת ס'ק ל) הביא שרעת האחרוגנים לחلك בו, ובתוכו שפשלו הוא משות הדר, ונפקה מינה בה שאט פסל מון חסר, אם כן בשאר הימים היה כשו, משום שפשלו חסר בשורי בשאר הימים, ואם פסול מון הדר פסל בשאר הימים, וכך פסול הדר. וכותב שם שאם אין אפשרות אחרת, יוכל לסתור עלי הפטוקים הסוברים שפשלו הוא משות חסר, בעירוף הפטוקים המקיים בפסולו הדר בשאר דמיים.

: כוהה (54)

(55) ואף לעעה השניה (בשו"ע לעיל ס'ב) שפסל חסר הוא דראקן נחצר באיסר, כתוב המג'א"ס תרומת ס'ק ז' בשם הדחות מימוניות, שכן שהחירסן כאן הוא בראשו של האחרוגן, لكن פסל אף בפחות מאשר.

(56) ומה שמקילם באופן שנשרב חלק מהדר, כתוב הכהן החירס (ס'ק מו ו-מח) שהיינו דראקן במקומות שחדר הוא בין עץ, אבל באחרוגן ארץ ישראלי שחדר הוא חלק מהאחרוגן עצמו, אם נחצר כל שחדר פסל לכלה הדעות, משות שחדר כהשכט עזות הבושט (אייח' סי' קצ) והם נאמר באופן זה דין זיבנו כבכלו, בשות' שבות יעקב (ח'א סי' לה) כתוב שאם הפיטם אינו שעמד להיתלש, האחרוג כשר משות שעדרין נחשב ללקיחה תמה, אבל אם הפיטם עומד להיתלש, הרי זה פסל אף שמהוחרן קצתי, משות שיכל העומד לניטל בנטו של דמי', והחירס וברכה (אות ר' רוד) הביא בשם המהרש"ס שמצוות בשות' בית אפרים (או"ח סי' א) שסובר בשות' עזות הבושט (אייח' סי' קצ) והם נאמר באופן זה דין זיבנו כבכלו, ובשות' זיבבו כככלו, ונחשב שנטילת כל הדר והאחרוג פסל. ובשם שות' בכורי שלמה (אייח' סי' מו ס'ק ב' ב' כתוב, שנדרב תלוי אם ישיאחו את הפיטם יעללה כל האחרוג עמו הרי זה כשר, ואם לאו פסל, וכן מבואר בשדי חמוד (מערכת ד' מינימ' סי' א אות ח), אכן במקומות אחר (מערכת הלמ"ד כל קמא אוות יח) האoxic לפקפק בהז. [ובשות' חותם טופר (ו'יד סי' רע) לעניין הדר שנקטם כתוב, שככל שמהוחרן בתולדה ולא נפסק למגורי בגין הדר שנקטם רובי, הרי הוא כשר].

ומיימ' אינם בגדר הפרי, لكن יתכן שכן חירסון פסל שם.

(46) אבל אם נשאר מורה אחרוג, מבואר בשו"ע ובמשנ"ב (כאן), וכן כתבו הש"ע הרב (סט"ז) והח'י אדם (כלל קנא סי' ב) והח'י א"ה סי' ק"מ ס"ק א'ב, ה'ה) שכבר. אכן, בבייה'ל להלן (ס'ק ד'ה שינוי) הביא שלעתה הרין פסל. וلهלבה הטיק היביל שם שכבר. וראה מוה שכתבנו שם בדעת החוויה.

(47) וגם לא נשנה עור האחרוג ללם, אלא נקלף עיר הבשר הלבן, כתוב הח'ו"א (שם ס'ק ב' ד'ה ולדעת) שאין זה שינוי מראה, ממש שינוי מראה הוא ודוק אם נשנה פני האחרוג ונראה בשאר האחרוגים מירוק ללם, מה שאין כן אם נקלפה הקליפה היוקה ונראה בשאר האחרוגים שזה עירק מראהו. וכל זה לשיטותו שנקלף הדינו כל עובי הקליפה ולא רק הגלי הדוק, ראה מה שכתבנו בבייה'ל לעיל (ס'ק ד'ה ואמ'). אלא שכבר (שם סי' ק"ד וה'ב) שבאונון זה שנקלף כל עובי הקליפה היוקה ונשאר רק הלם שהוא מראה הבשר, וכי שנחסר כל שהוא, שאי אפשר לטעם בזה.

(48) אמנם בשעה'ץ להלן (ס'ק סב) הביא שתי דעות לענין מנומר במראות ברים, ונשאר בהז'ב'ע למשנה.

[משנ"ב ס'ק צ]
אם גַּנְקָלְפָּקְלָוְפְּסְוּלְעָה (56).

(49) ולדעת החוויה (אייח' סי' קמ' ס'ק א' ד'ה ובמ'ב) שנקלף הדינו כל עובי הקליפה, אם נקלף בכלו רק חצי מעובי הקליפה הרי וה'ה.

[משנ"ב ס'ק כח]
שְׁלִישְׁתִּיךְרְבָּלְעָד (56).

(50) ושיעורו שלע', כתוב בספר מדרות ושיעורי תורה (פ"ט סט"ז) של פ' מה שכתרבו רוב הפטוקים שקורט היטלעו הוא קרוב לשלייש טפה, אם כן לשוחת החוויה שיעורו קרוב ל-3.2 ס'מ', ולשיטת הג'ר'ח הנה שיעורו קרוב ל-2.66 ס'מ'.

[משנ"ב ס'ק כט]

גַּשְׁלָל דְּרוֹזָה (56) וכמו ה'דְּגָדָר, וְחַחָּב בְּתַזְכּוֹן (56).

(51) ואם רוב הדר ניטל מוקם חיבורו ומיעוטו נשאר מחובר, הסתפק בשות' עזות הבושט (אייח' סי' קצ) והם נאמר באופן זה דין זיבנו כבכלו את האחרוג, והטיק שיטום הרואה לא בפרק עלי. מайдך, בשות' שבות יעקב (ח'א סי' לה) כתוב שאם הפיטם אינו שעמד להיתלש, האחרוג כשר משות שעדרין נחשב ללקיחה תמה, אבל אם הפיטם עומד להיתלש, הרי זה פסל אף שמהוחרן קצתי, משות שיכל העומד לניטל בנטו של דמי', והחירס וברכה (אות ר' רוד) הביא בשם המהרש"ס שמצוות בשות' בית אפרים (או"ח סי' א) שסובר בשות' עזות הבושט (אייח' סי' קצ) והם נאמר באופן זה דין זיבנו כבכלו, ובשות' זיבבו כככלו, ונחשב שנטילת כל הדר והאחרוג פסל. ובשם שות' בכורי שלמה (אייח' סי' מו ס'ק ב' ב' כתוב, שנדרב תלוי אם ישיאחו את הפיטם יעללה כל האחרוג עמו הרי זה כשר, ואם לאו פסל, וכן מבואר בשדי חמוד (מערכת ד' מינימ' סי' א אות ח), אכן במקומות אחר (מערכת הלמ"ד כל קמא אוות יח) האoxic לפקפק בהז. [ובשות' חותם טופר (ו'יד סי' רע) לעניין הדר שנקטם כתוב, שככל שמהוחרן בתולדה ולא נפסק למגורי בגין הדר שנקטם רובי, הרי הוא כשר].

(52) האחרוג בניו במגדל רחב מלמטה לצד העוקץ, והולך ומתקרר